

Chicago News

Jelentések az Újvilágból

Fotó (© by HS): A Jay Pritzker Pavilion Chicagóban

Heinrich Steininger

Minden érzékeny lélek felismeri,
hogy a leírt dolgok szabad gondolatból fakadnak.
Csak egyvalami igaz:
A most is megvalósulatlan álom,
hogy Las Vegasban lepucoljuk a napot.
(Charles Bronson / Udo Lindenberg: Der Cowboy Pocker)

From the bottom of the ocean
To the mountains of the moon
Won't you please come to Chicago
No one else can take your place
(Graham Nash; Chicago, 1970.)

Tartalom

A megbízatás	4
Repülés és megérkezés	5
Minden hatalmasabb	7
Evés és nyelv	8
Mindennapok	10
Éjjeli biciklizés	12
A bélszindróma	14
Utazás St. Louisba	17
Heather általi megkínzatom	19
Várossziluett	20
Bevásárlás Oak Brookban	21
Méregtelenítési kísérlet	23
Amerika múltja és jövője	25
Temetőben	27
Hazautazás	29

A megbízatás

Az üzlet rosszul ment, nagyon rosszul. Szinte semmi forgalmunk nem volt. És amikor egy cég eredményei elmaradnak a várakozásoktól, akkor az szokás szerint próbál előremenekülni és az értékesítési számok növelése érdekében megkísérel minden lehetőt és lehetetlent.

Így aztán egy nap behívott a főnököm, és megbízott azzal, hogy utazzam el az Államokba; nézzem meg, hogy hol szorít a csizma, és hol kell támogatást nyújtani. Azaz röviden: segítsek.

Tíz évvel korábban azonnal odaadtam volna a fél sörömet a főnökömnek, ha ilyen ajánlattal keresett volna meg. A javaslat időpontjában azonban aligha.

Most mégis nekem, az egyszerű falusi léleknek, sőt a keletről szalajtott ügyefogyottnak kell utaznia a „gonosz birodalmába” – ahogy ezt annak idején az Elbától keletre tanították nekünk. Vagy ahogy egy ismert amerikai fogalmazott: a keleti világ számára éppenséggel a „gazemberek országába”!

De nekem nem ezt jelentette. Nekem az Egyesült Államok Walt Whitman, Thomas C. Wolfe, James Baldwin országa volt. Ja, és nem utolsó sorban: Jack Kerouac országa! Tudtam New Yorkról, San Fransiscóról, a Nagy Tavakról, az Alaszkában uralkodó szibériai hidegről. És tudtam az agyat fonnyasztó hőségről Texasban.

De most, hogy átléptem életem ötödik évtizedén, lelkesedésem korlátok között maradt. Ilyenkor már az ember öregszik, kényelmessé válik. És azt kérdezi magában: mit keresek én ott?

Korábban még egyszer magamba szívtam volna az „Úton” mondatait és elindultam volna Dean Moriarty, a szent bolond nyomdokain; Chicagóból Los Angelesbe a 66-os úton. De mostanság már minden másképp van. Elfogyott a levegő. És a többi dolog is. Már sokkal szívesebben üldögélek egy meleg kályha mellett, megfelelő hőmérsékletű vörösbort iszogatva.

De megtanácskoztam a dolgot. Minden ismerősömmel. (Ennek következtében arra a következtetésre jutottam, hogy legidősebb ismerősömnél is öregebb vagyok.) Mindenki egyhangúlag azt mondta: Hajrá, menj! Hiszen ez óriási! Amerika, istenem, micsoda álom! Hát jó. Hagytam, hogy ráhangolódjak az utazásra. Mindent pontosan megterveztem. És az alapos tervezés ilyen esetekben megoldást nyújt. Végül is nem teadélutánra készülök. Dolgoznom kell majd, az amerikai kollégákat kell támogatnom. Eredményeket várnak tőlem; és ez nekem valami nagyon taszító dolog.

Ebből kifolyólag először kapcsolatokat kerestem és rákérdeztem a fennálló problémákra. Arra is javaslatokat tettem, hogyan tudnám megfelelően támogatni őket. Végül megállapodtunk – az amerikaiak és én – a teendőkről. Utazásom konkrét értelmet kapott, és a célokat

meghatároztuk. Ráadásul bizonyos dolgokat még itthon, Németországban elő tudtam készíteni.

Így aztán már nem kellett a fejemet törnöm; szabaddá váltam ahhoz, hogy Amerikát kitárt karokkal üdvözljem. És akkor felkerekedtem. A Rhein-Main repülőtérrel közvetlen járat vitt Chicagóba.

Repülés és megérkezés

Taxival mentem a frankfurti repülőtérre azzal a biztos tudattal, hogy hamarosan tizenegy órán keresztül várhatok – üléssem és az előttem utazó háttámlája közé szorítva – az O'Hare repülőtérre való megérkezésre. Egyetlen vigaszom a távolsági repülőutakon szokás szerint felszolgált bor volt.

Milyen nagy volt meglepetésem, amikor elfoglaltam helyemet: üzleti osztályon utaztam, életemben először. Ez egészen más, mint a turistaosztály. Minden nagyobb és kényelmesebb, sőt feküdni is lehet; de legalábbis nagyon jól ki lehet nyújtani a lábakat. A repülés tehát nagyon jó volt; tulajdonképpen tökéletes.

Az amerikai kísérőszemélyzet láthatóan idősebb volt az Európában szokásosnál, amit látásom hanyatló erejének kiváló párhuzamaként értelmeztem. Amikor ezek az élemedett korú hölgyek szolgálatkészen jártak végig az ülések közötti folyosón, terebélyes csípőjük és enyhén imbolygó lépéseik következtében itt-ott nekiütődtek az üléstámlák oldalának. De ez senkit nem zavart. A munkájukat jól végezték.

Az üzleti osztály további előnye volt, hogy minden ülés saját, kis képernyővel rendelkezett. Isteni volt: úgy lehetett filmet nézni, hogy közben nem kellett félni a túl közel lévő vagy túl távol elhelyezett folyosói monitortól; első esetben a nyakmerevéssel kell megküzdeni, míg utóbbi esetben hiába próbálná szemüvegem éleslátási nehézségeimet kiegyenlíteni.

De most kellő távolságban volt szemem előtt a képernyő. És ami a „fapadoson“ soha nem szokott lenni, az is rendelkezésre állt: fejhallgató – jó, használható fejhallgató. Így teljes nyugalommal koncentrálnék a repülés alatti filmvadászatra.

Megnéztem egy rajzfilmet; és utána még kétszer ugyanazt. Imádom a rajzfilmeket. Persze csak akkor, ha jók! Mindenesetre ezt a filmet másfélszer angolul és másfélszer németül néztem meg.

Képtelen voltam arra, hogy a nyelvváltás technikáját pontosan feltérképezsem, ezért túl későn fedeztem fel, hogy a filmet németre is szinkronizálták.

A filmet többszöri megszakítással kellett megnézni, mert időről-időre elszundítottam. De ez nem a filmen múlt, hanem az éjszakai repülésen. A film maga nagyon szép volt! A címe: „Horton“. És mindazok

számára, akik polgármesterek szeretnének lenni – vagy már azok – álljon itt egy mondás a filmből:

Nincs szebb dolog a polgármesterségnél!

Szerződéseket kötök, utasításokat pecsételek, pénzügyi terveket kovácsolok, és az éves felvonuláson a legmagasabban ülök a hatalmas húsgombócon.

(A „Horton“ című filmből)

Micsoda munka ez?!

Rögtön az utazás kezdetén kaptam egy pohár pezsgőt – ilyen is csak az üzleti osztályon van. Ezután a reggeli felszolgálása következett. Palacsinta vagy rántotta. Én az elsőt választottam – egy kis ráhangolódás Amerikára. Gyümölcsleveket, vizet, kávét és teát mindig kínáltak; meg persze kólát is. Az alkoholt nem kérdeztem. Túlságosan kínos lett volna. A légikísérők a nagyobb étkezések között skót kekszet és svájci csokit kínáltak. Milyen csodálatosan illettek volna a kekszek egy Lagavulin Distillers Edition (1990) jó cseppjéhez! De sajnos – nem lehet mindent megkapni.

Az ebéd is nagyon finom volt: tőkehal kuzkusszal, répa és zöld spárga. Mellé két pohárka chardonnay-t szopogattam. Ezután újra fáradtnak éreztem magam és aludtam. Hiszen a lábaimat is egészen kinyújthattam. Semmi nem olyan kényelmetlenül szűk, mint a fapadoson; az üléseket vissza is lehetett billenteni.

Amikor nem aludtam vagy olvastam vagy néztem meg egy filmet az x-edik alkalommal, akkor zenét hallgattam. A választékot tekintve európaiban nem is mehetett volna: Dukas, Borogyin, Vivaldi, Bach, sőt maga Heiner Goebbels is.

És mind nagyszerű darab! Szegény amerikaiak! Mennyire vágyódhatnak a jó öreg Európa iránt, ahonnan ükapjuk az üldözések elől menekült vagy szabad akaratából érkezett; amerikai szerzők művei nem hangzottak fel! És utólag meg is értem ezt a vágyakozást: Oak Brookban, ahol egy hotelban laktam, nyáron túl nagy a forróság, nincsenek járdák és a kocsmába autóval kell utazni.

Az O'Hare repülőtérre való megérkezés nagyon kijózanító volt. Az amerikaiak augusztus kilencedikéhez kapcsolódó félelme még mélyen a zsigereikben van. A beutazási pultok előtt hosszú sorok álltak és mindenhol rendőrök voltak.

Mivel a gépen mellettem egy ausztrál eredetű polgár utazott (amit azért tudtam megállapítani, mert meglehetősen korán elővette ausztrál útlevelét), én is abba a sorba álltam be, ahova a „kenguruember”. Az volt az ötletem, hogy az amerikaiak számára mindketten külföldiek vagyunk. De azért is döntöttem így, mert ebben a sorban álltak a legkevesebben. És meglehetősen gyorsan haladt előre.

Úgy negyvenöt perc sorban állás után – miközben egyre jobban csodálkoztam azon, hogy miért halad a mi sorunk olyan gyorsan, míg a

többiek nem – gyanakodni kezdtem. A pultok feliratának alaposabb „tanulmányozása“ hozta is a megoldást: az amerikai állampolgároknak kijelölt sorban álltam. És amikor még egyszer alaposabban szemügyre vettem a „kenguruember“ útlevelét – állandóan azt forgatta a kezében –, arra a megállapításra kellett jutnom, hogy most egy amerikai útlevelet tart a kezében. Micsoda pech! Talán az országba bejuttatni kívánt új alvó ügynökkel van dolgom, vagy kettős állampolgárságú lenne az emberem? A második változatra esett a választásom.

Akárhogy is volt, abba a sorba kellett átállnom, ahol szinte csak feketék, arabok meg ázsiaiak álltak. És ott vártam türelmesen újabb kilencven percig, mire végre elővehettem német útleveletem. Ujjlenyomatot vettek tőlem, archiválták, majd fényképet készítettek rólam. Micsoda erőfeszítések!

Aztán megkerestem az Avis autókölcsönzőt. Az utazásszervező egy Pontiac G6-ot foglalt nekem. Megkértem az ügyintézőt, hogy magyarázza el a navigációs rendszer működését, majd elhajtottam a hotelomba. Az autóban klíma és tempomat is volt. Az Államokban mindkettő nagyon jó szolgálatot tesz. Klímaberendezés nélkül Chicagóban nyáron nem lehetne utazni. Nagyon gyakori ott a nedves és meleg időjárás. A Google Earth elárulta, hogy miért (meglepve szembesültem vele): a város Rómával azonos szélességi körön fekszik. Annak ellenére, hogy a térképen „mennyre messze fönt“ található...

A tempomat csodálatos találmány – segítségével jobban lehet aludni az Államok hosszú autópályáin.

De azért sikerült eljutnom a hotelig. Megérkeztem hát.

Minden hatalmasabb

Amerikában minden nagyobb, mint Európában. A házak, az utcák, az autók, az emberek; egyszerűen minden. Soha korábban nem láttam még annyi méretes feneket, mint itt. Ez bizonyára nem csak a McDonald's cégen múlik, amelynek egyébként Oak Brookban van a főhadiszállása. Nem; még a vendéglőbeli ételadagok is „dúsabbnak“ tűntek. És ha ez még csak képzelődés is, de maguk az adagok biztosan kalóriadúsabbak.

Első napomon egy olasz vendéglőben voltam.

Németként elmegy az ember egy vendéglőbe, helyet foglal és arra vár, hogy megkapja az étlapot. Az Államokban ez – ahogy meg kellett tapasztalnom – másképpen működik. Egy izgatott pincérnő szaladt utánam és kért meg arra, hogy a bejárati ajtónál várokozzak addig, amíg helyre nem vezetnek. Ez nekem nagyon ismerős volt: az NDK-ban is várokozni kellett addig, amíg a főpincér helyet kínálni méltóztatott.

Így aztán türelmesen várokoztam, mert már ismertem az ilyen játékokat. Végül odavezettek egy szabad asztalhoz.

Kecskesajtós pizzát rendeltem. Előétellel kezdődött az evés: borsozott sajt olívaolajban; mellé csabattát adtak.

A kecskesajtós pizzához csak annyit tudok hozzáfűzni, hogy nem is tudtam: egy kecske tejében ennyi olívaolaj van... Minden csöpögött az olajtól. Nem is arról van szó, hogy ne ízlett volna – sőt, ellenkezőleg. A pizza nagyszerű volt, de hatalmas kalóriabomba is!

Amikor az ember mindennel végzett, azonnal jön egy pincér és megkérdezi, hogy kívánok-e még valamit a kedves vendég. Ha nem, akkor elvárja, hogy az illető fizessen és távozzon.

Ebben a pontban is különbözik Európa Amerikától. Európában minden lassabb, álmosabb. Evés után az ember még elüldögél egy kicsit, beszélget és talán még rendel egy kávé vagy bort.

A bevásárlásnál hasonló tapasztalatokra tehet szert az ember, mint egy vendéglőbeli étkezésnél: minden nagyobb. A sonka, az italok, a sajt. Minden. És az emberek másképpen is vásárolnak, mint Európában: ma két kiló sonka, holnap húsz liter víz, holnapután egy egész kerek sajt. Több talán csak azért nem lehetséges, mert az egészet aztán még ki kell cipelni az autóhoz.

Az egyetlen dolog, amit úgy mellékesen még el lehet vinni, a kenyér. Úgy tűnik, mintha a kenyérnek – lyukacossága miatt – nem is lenne súlya. Olyan, mintha csak levegőből lenne. És úgy is ízlik: levegőízű, semmiízű. Ugyanez igaz a zsömlékre is. Állaguk a mi pirított kenyereinkre emlékeztetett. És ezeknek sincs semmi íze. Így nem is csoda, hogy az amerikaiak minden lehetőséget megragadnak, hogy az izhiányokat kalóriadús kecsöppel és majonézzel pótolják. És ez a lehetőség újból hatalmas kalóriamennyiséget hoz magával.

Az amerikai hátsók hatalmas méretét csak az ilyen kalóriák együttes bevitelével tudom magamnak megmagyarázni. Talán ez lehet az oka, hogy miért látni annyi helyi embert úgy futkosni, mint a filmbeli örült Sherman Klump professzor.

De az amerikaiak ravaszak, és megtalálták a probléma megoldását.

Vécépapírjuk szélesebb a németországinál. Csak ezzel a papírral tisztíthatók meg rendesen a gránátalma méretű amerikai hátsók.

Európaiként eldöntheted, hogy ha a tekercsről egy további lapot tépsz, akkor azt – szépen összehajtogatva – a megfelelő alkalommal egész sor ablak tisztításához, avagy a szaunába menve szaunatorülközőként használod-e.

Evés és nyelv

Az időjárással meg kellett küzdenem. Nagyon forró és párás volt a levegő. Soha nem gondoltam volna, hogy itt ilyen meleg lehetséges. A hotelszobai klímaberendezés a nap huszonnégy órájában ment. Amint kiléptem a szállodából, alig vártam, hogy az autóban lévő klímaberendezéssel kényeztethessem magam. Aztán ott volt a

munkahelyi klímaberendezés, ahol dolgoztam. Az is egészen jól működött.

Természetes, kellemes klímát biztosító lehetőséget – ahogy azt a hűvös, nedves erdők nyújtják az óhazában – nem találtam. Itt a természet magas házakból, betonsztrádákból és hatalmas aszfaltparkolókból áll, amelyek az autóból kiszállva olyan lábközi hőséget sugároznak, hogy az ember kényszerűen a legközelebbi áruházba menekül, nehogy túllépje a reggeli tojások öt perces kritikus főzési időhatárát. Az áruház megint csak kellemesen klimatizált volt. És pont emiatt méysz oda be: hogy megmenekülj.

A szállásomként lefoglalt hotel egész jó volt. Tartózkodásom során felfedeztem, hogy úszómedencéje és fitnessterme is van. Igyekeztem mindkettőt kihasználni. Egyszer éppen a medencébe akartam menni. De sok gyerek volt benne. És az egyik kislány arcán azt a kifejezést láttam, ahogy éppen a vízbe pisil. Egészen elfacsarodott arccal végezte a dolgát. Akkor elment a kedvem az egészszől.

Később a szálloda halljába mentem vacsorázni, amit itt „társasági ebédnek“ hívnak. Jó, azért vacsorát is kaptam: zsíros felvágottak, különböző répák, papírízű zsömlék, vastag babok, sózott csipszek, majonéz és kecsöp; mindenféle amerikai csemege. Keveset ettem. Legtöbbször aztán a szobámba mentem és bekaptam egy darab sajtot kevés papírízű kenyérral.

A vacsorának egy előnye volt: bort (fehéret és vöröset is) adtak hozzá. Na meg sört. Egyszer túl későn érkeztem a „vacsora-iváshoz“. A fehérbor akkor már elfogyott. De két barátságos helybéli – már egy kicsit felvidámodva – kért még egy palackkal. Újdonsült amerikai borbarátaimmal így két pohárral is elfogyasztottam. Vidám dolog volt. Ami viszont rossz volt: a szobámban, késői órán még magamhoz vettem egy pohár vörösbort a jobb alvás érdekében. És másnap fájt a fejem. Soha ne keverd a vöröset a fehérrel!

A (bár csak heti három alkalommal) „társasági ebéd“ tálalására szolgáló hallban kaptuk a reggelit – de azt már minden nap. Újra meg újra ugyanaz a választék volt: rántotta, felvágottak, palacsinták, müzli és papírízű kenyér. Legtöbbször a müzlit választottam. És tejet. A kávé és a tea olyan ízű volt, mint a púzás hajnali négykor. Hát igen, az Államok nem az a kifejezett gurmék földje. Türelmesnek (és elnézőnek) kell lenni.

A reggeli után beszálltam a Pontiac G6-ba, és a navi segítségével mentem a munkahelyre. A navit németre állítottam be. De ez ugyanolyan marhaság volt, mintha a helyi szlengre állítottam volna be. Mert ilyen is van. A navi nyelve beállítható amerikai angolra! Ezt aztán senki nem érti meg. Csak valamivel elutazásom előtt értettem meg azt a mondatot, amit a navi minden indítást követően kiadott magából (próbálok kiejtőshűen visszaadni): „Rajvetur hajlajn raund.“

Mit akar ezzel nekem mondani a navi? Mindig ezen gondolkodtam, miközben a hotel környékén lévő autópályát próbáltam becserkészni. De ahogy említettem: az utolsó napok egyikén megvilágosodtam – a navi azt kívánta velem közölni, hogy: „Drive to highlighted route“.

Hasonló élményem volt egy bevásárlóárénában – ilyen méretben „csarnokról“ nem is beszélhetünk. Itt azután kellett érdeklődnöm, hogy merre találok a vizet. A megkérdezett alkalmazott pontos választ adott: „Rjeenet eee“. Esélytelen. Az a sok „eee“! George Double-U – összehasonlítva a megkérdezettel – tiszta oxfordi angol kiejtést használt. A beszédértés mértékének csökkenési okait azonban nem csak a megkérdezettnél kereshetem. A felelősség egy részét magam viseltem. A bal fülemnél végzett operáció óta (amit gyermekkorban kellett elviselnem) rosszul hallok. Ehhez jön egy általános gátlásosság, amitől valószínűleg számos férfi szenved. Ez abban nyilvánul meg, hogy az ember egy másodszori kérdéssel soha nem azt hozza a másik tudomására, hogy az első kérdésre adott választ nem értette pontosan. Hanem bölint. Ebben a bölintásban két kijelentés is benne van: köszönet a válaszáért. Minden érthető volt. És aztán az ember az új információt használja fel – még akkor is, ha az teljesen üres volt.

Én, ha nem értek meg valamit, akkor igyekszem egyik vagy másik szóra visszaemlékezni. És ha az információ többeknek szólt, akkor általános „mozgolódás“ lesz belőle. Ebből a mozgolódásból és a még emlékezetbe idézhető szavakból próbálok a megkérdezett válaszát megközelíteni. Ez a legtöbb esetben segít. Ha ugyanakkor a kijelentés amerikai angolban történik és azt csak nekem címezték, akkor mindkét kapaszkodó megszűnik, és a konkrét mondat értelmezhetetlenné válik. Egyrészt, mivel ha az ember egy angol mondatot nem értett meg, akkor még kevésbé emlékezik a szavakra, mint az anyanyelvén. Másrészt pedig nem képződik általános mozgolódás, ha a kijelentés csak az illetőnek lett célozva.

Szóval arra, hogy az alkalmazott a „Lane 8a“ információt próbálta nekem közvetíteni, csak félórás keresést követően jöttem rá; mégpedig akkor, amikor megtaláltam a vizet. El tudtam olvasni, hogy a 8/a sorközben voltam. Ahhoz, előtte még egyszer megkérdezzek valakit – a fenti okok miatt – nem volt bátorságom. De azt sem gondolom, hogy egy újabb érdeklődés a keresést lényegesen lerövidítette volna. Már annak is örültem, hogy nem tévedtem el...

Mindennapok

Egy hét után már a munka szempontjából is megérkeztem. Tartózkodásom első péntekén volt először ilyen érzésem. Első amerikai munkahetem lezajlott – és megfeleltem! Teljes időm negyede. Még mindig életben voltam.

Időközben az új kollégákkal is megismerkedtem. Velem szemben ült Jim; úgy középnegyvenes, ősz, hullámos hajú, ifjonti arc, amerikai has. Ez nem sörhas; nem német has. Hanem olyan feltáplált hasról van szó, amely Amerikában egyszerűen mindenkinek kinő; többé-kevésbé. Szóval egy amerikai hasról van szó. És tisztában voltam azzal, hogy saját német hasam – amely még csak nem is sörhas, hanem inkább csak olyan has-has féle – itt, az idő múlásával szintén egy ilyen amerikai hassá nőne.

Első hétvégi bevásárlásomkor úgy jártam-keltem a „bevásárlóárénában“, mint egy éhes kandúr. Összefutott a számban a nyál, ahogy elképzeltem a pultok között, hogy aznap este mit fogok készíteni vacsorára a lakosztályomban (munkaadóm bizony lakosztályt bérelt számomra). Már az a sok ezernyi méretes torta is aktiválta számban a nyáleválasztást. És vásároltam; úgy mint egy amerikai: sózott mogyorót és bélszint. A kis salátásdobozt csak úgy alibiként tettem a kosaramba. Ehhez jött még két palack bor. A következő napon a chicagói éjjeli biciklizésen akartam részt venni, és ehhez valamit inni is kellett. De persze ez csak tréfa volt. Egy pohár bort – vagy három is volt? – a bélszinnel való intim találkozás örömeire terveztem inni. A másik palackot azon vendéglátómnak szántam ajándékba, aki az éjjeli biciklizésre meghívott. Úgy tűnik, Amerikában két palack borral már túllép az ember valamilyen határt. A pénztáros kisasszony kihívóan kérdezte, hogy van-e problémám az alkohollal. Én aztán annyiszor kértem őt kérdése megismétlésére, hogy végül feladta és nem zaklatott ilyen rágalmazó kérdésekkel.

Ha az ember Amerikában a pénztárnál áll, olyan dolgokat ismerhet meg, amikkel Európában nem találkozik. Már az újságosstand is szemet gyönyörködtető látvány. Nem is kell beléjük lapozni. Cher – rögtön a címlapon felfedezhető – úgy néz ki, mintha éppen akkor kelt volna ki a koporsóból. Aztán még volt két másik Hollywood-díva, akik inkább Johannes Heestersre emlékeztettek, mint kívánatos nőkre. Ilyen látványban Európában nincs részünk. Itt még „tisztá“ fotók jelennek meg. Olyanok, amelyeket húsz-negyven évvel korábban vettek fel. Mindennek koronázását persze maga a pénztárosnő jelentette; mégpedig az, aki az alkoholizmus vádjával illetett. Úgy 40 és 80 év közöttinek saccoltam és meglehetősen rosszul volt borotválva. Viszont méltó lezárása volt a címlapokon látott díváknak!

De térjünk vissza Jimhez, ideiglenes munkatársamhoz. Már öt napja ültem vele szemben. Olyan hangja volt, mint Pavarottinak. És amerikai angolját – amihez mintha a drezdai szász dialektus éneklő beszédmodora társult volna – meglehetősen nehezen bírtam elviselni. Viszont fantasztikus elbeszélő volt. Volt benne valami egészen egyedülálló késztetés a teátrális előadásmódra. Néha ügyintézés közben – kékfog-fejbeszélővel felvértezve – fel is állt, és úgy beszélt tovább,

gesztusok kíséretében. Mindeközben meglehetősen gyorsasággal járt fel-alá; tanult fizikusként úgy tűnt nekem, hogy akár a Doppler-hatást is megállapíthatnám nála.

Alkalomadtán felkelt székéből anélkül, hogy járni kezdett volna. Ennek ellenére tovább beszélt. Eközben hátizom-erősítő gyakorlatait végezte. Aki kilenc óránál is többet tölt el egy irodában, az tudja, hogy ez abszolút értelmes dolog. Szóval Jim felkelt, kezét az íróasztalra helyezte, arcát felém fordította; eközben lábát annyira eltávolította az asztaltól, hogy kezein támaszkodva egész ferde testhelyzetet vett fel. Felsőtestét ekkor – keze és lába segítségével – körformájú mozgásba hozta. És minden alkalommal, amikor feje íróasztalomhoz a legközelebb volt, azaz amikor kartámaszos tartásban testével a legnagyobb erő kifejtést tette, rám vicsorított sárga fogaival. Ilyenkor gyakran elhagyta száját az erőfeszítésből eredő hang is, valami nyögésképpen. Operahangján mindeközben továbbra is műszaki tanácsokkal látta el a vevőt... Számomra máig titok, hogy a vevő mire gondolhatott ezen köztes hangok hallatán: vajon mi történik a szolgáltatóközpontban? De abban biztos vagyok, hogy a Jim által kiadott hangok megítélésében bizonyára nem húztak határt.

A munkanap kezdetén, kora reggel Jim hangja még halk volt. De minél tovább jutottunk előre a nap során, annál hangosabbá és éneklőbbé vált tenorja. És kezeivel úgy hadonászott, hogy délutánra már egyre egyértelműbb széláramlásokat észlelhettem. Ezt Jim bosszújának egyik jeleként értelmeztem. Tolakodó hangjával, amit a nap előrehaladásával egyre ügyesebben állított szolgálatába, egyszerűen bosszút akart állni a környezetében lévőkön saját frusztráló munkájáért. Én viszont együtt tudtam vele élni. Jim egyszerűen túlságosan jó színész, emellett csodálatos ember is volt.

Éjjeli biciklizés

Szombat este egyik kollégámmal Chicagóba utaztunk. Éjjel fél kettőkor indították az éjjeli biciklizést – a Late Ride-ot. De előbb egy szomszédolás ünnepségre voltam hivatalos Chicagóban. A munkatársam szülei Chicagóban laktak és aznap éjszaka utcai ünnepséget rendeztek a szomszédokkal. Ehhez lezárták az utcát. Kint grilleztek, a gyerekek játszottak és az emberek koccintottak egymással. Teljesen olyan volt, „mint otthon“.

A vendéglátó család nagyon kedves volt. Az asszony rögtön megmutatta az egész házat. Férje már nyugdíjas volt és éppen azzal foglalatalkodott, hogy mindent felújítson; nyugdíjasként van ideje az embernek. A ház számos szobájában Pozsonyról készült képeket láttam. Kérdésekre kiderült, hogy az asszony onnan származik. Így aztán ennek megfelelően a hotdoghoz cseh sör és borókapálka járt. A szomszédban

lakó család Lengyelországból érkezett. Náluk Kárpáti sört és lengyel vodkát ittunk. Olyan volt, mintha Európában lettünk volna. Ezen az estén több alkoholt már nem ittam. Végül is túl akartam élni a késő éjszakai biciklizést.

A verseny kezdetéig fennmaradó időt zsákolással (azaz Baggo-játékkal) töltöttük. Ez az a játék, amelyet az amerikaiak európai elődeiktől (francia vonal) vettek át; vagy legalábbis azokat a részeket, amelyekre az Amerikába való hosszú hajózás után még emlékeztek. Franciaországban a játékot Boggianak hívják. A szép Boggia-golyók pedig homokzsákokká lettek, amelyeket az ellenfél térfelén lévő lyukba kell beledobni. Miután néhányszor vereséget szenvedtem (ami barátaimat nagyon mulattatta), végre a kerékpártúrára koncentrárlhattam. Felöltöttük a biciklis mezt és elindultunk.

A Late Ride a McDonald's által támogatott kerékpáros esemény. Biciklisek ezrei gyűlnek össze már korai órákban a Buckingham-szökőkút környékén, hogy ezt követően úgy negyven kilométert kerekezzenek Chicago belvárosában.

Édes jó istenem! Én, aki még mindig egyszerű falusi lélek vagyok, itt vagyok éjszaka Al Capone városában. Az összes felhőkarcoló ki volt világítva. És körülöttem a legörültebb figurák. A táv legalább felét például egy idős férfi mögött tekertem, akinek hosszú, ősz copfja volt és utánfutójában hatalmas hangosítóberendezést húzott maga után. És szinte kizárólag a Creedence Clearwater Revival zenéjét játszotta.

Szóval az indulás nagyon izgalmas volt, és az útvonal sem volt rossz. De úgy zajlott, mint oly sok más dolog az Államokban... Először: óriási!!! Később: végül is oké volt. Szóval az elején minden sokkal mámorosabbnak van beállítva, mint amilyen aztán a valóságban. De azért az amerikaiak jól csinálják. Mindenki igazi társasági ember. Az útvonal kétharmadánál tartott pihenő során méretes „néger asszonyok” üdvözöltek bennünket rikoltozva (azt hiszem, a néger szót már nem szabad használni anélkül, hogy ne állítanák az embert a külföldiek gyűlölők körébe). Ők osztották a frissítőket. Hámozott alma szőlővel keverve, egy banán és egy szelet csoki; minden szépen műanyag zacskókba csomagolva – az amerikaiak szeretik a műanyag zacskókat. Fekete barátnőim közben úgy kurjongattak és sivítottak, ahogy csak hatalmas testükből ki tudták préselni a hangokat; és ez, rezonanciatestük óriási méreteit figyelembe véve, a chicagói éjszakát betöltő egetverő lármával járt. Lelkesedésük valamennyi testpórusukból csak úgy bugyogott. És ez még csak tizenkilenc mérföld után volt. Hát, ilyen teljesítménnyel nálunk még virágcsokrot sem nyerne az ember. Ha otthon, Németországban tekerek száz kilométert, akkor kívánhatnék magamnak ilyesféle köszöntést. És akkor meg is érdemelném! De itt? Nem vagyok benne biztos.

Egyetlen teljesítményre lehettem büszke: a teljes huszonöt mérföldes távot valamiféle gyerekbiklikin tettem meg. Egynyolcvanas testméretnél ez egyáltalán nem könnyű! Gyors indulásnál és kanyarokban való hajtásnál a térdem gyakran beleütközött a kormányba. Aztán meg nem volt világításom sem. És amikor az ember időskori látásgyengeségben szenved, ráadásul gyéren kivilágított parkokon kell áthaladnia, akkor azt kell mondanom: nem volt könnyű!

Chicago égbe nyúló épületeinek körvonalai persze nagyszerű látványt nyújtottak. Erre nem lehet panasz. Ráadásul az út során a Michigan-tó partján is vezetett az útvonal – innen fantasztikus látványban volt részünk. Persze a Sears Towers látványa is lenyűgöző; a tetejükön lévő két antenna bikaszarvként emelkedik több mint fél kilométer magasságba.

Hajnali négy órakor véget ért a túra; ismét a Buckingham-szökőkútnál voltunk. A McDonald's igazi McDonald's-reggelivel csábított, de én inkább csak vizet ittam. Fél hét körül már újra a szállodámban voltam és megreggeliztem, lezuhanyoztam, majd a biciklikormány által megkínzott térdeimnek szenteltem figyelmemet.

Aztán aludnom is kellett valamennyit; már huszonnégy órája ébren voltam. Következő nap St. Louis volt a célpont; vevőlátogatás.

Úgy terveztem, hogy alvás után megint sütök egy finom amerikai bélszínt. Ehhez megint el kellene mennem a bevásárlóárába és egy jó vaskos bélszínt vennem. Csak azon csodálkozom, hogy Németországban miért nem vehetünk ilyen bélszíneket. Hiszen a mi teheneink csak nem lehetnek annyira különbözők az amerikaiaktól... Persze fogalmam sincs róla.

De bárhog is van: arra, hogy vasárnap az Államokban lehet vásárolni, ráadásul ilyen csodálatos bélszíneket, csak azt tudom mondani – great!

A bélszíndráma

Az itteni bélszínnek tényleg mindenféle meglepetést tartogatnak. A lakosztályomban tartott második bélszínfesztivál során a szokásos módon álltam hozzá a feladathoz. Az első bélszínhez hasonlóan vajjal használtam a sütéshez. Nem tudom, nem tudom; talán olajat kell használni hozzá. Fogalmam sincs.

Nyalcsorgással küzdve készítettem mindent elő. A bélszín kissé zsírosabb volt az előzőnél; azaz vastagabb volt és a húsközi zsírrétegből is több volt benne. De ez igazából nem zavar.

Mindenesetre: a bélszínt beletettem a serpenyőbe. A vaj megolvadt és a hús a forró vajban a várakozásnak megfelelően húzódott össze sístergő zaj kíséretében.

Eddig minden terv szerint történt.

De már néhány másodperc múlva lényegesen feketébb lett a vaj, mint az első bélszínnél. Úgy gondolkodtam, hogy valószínűleg a többletsír kisüléséből származó folyadék okozhatta a kevésbé forró vaj elégését. A serpenyőből egyértelmű füstjelek kúsztak az elektromos tűzhely fölötti szagelszívóba. Én bátran sütöttem tovább a pecsenyém.

Megfordítottam a bélszint és készre sütöttem. A hús elkészült – a lakosztály pedig olyan büdös volt, mint egy sintérnél. Tányérra tettem a bélszint abban a hiszemben, hogy már élvezhető állapotban van.

Megszórtam borssal és sóval – összes nyálmirigyem teljes kapacitással működött. Odakészítettem a fehér cinfandlit is. Minden tökéletesnek tűnt.

A hús finom volt. De úgy a fél adag elfogyasztása után mégis csak eljutottam egy kissé még nyersen maradt részhez. Semmi gond: a maradékot újra betettem a serpenyőbe és még egyszer megsütöttem. Ismét fehér füstfelhők törtek a magasba. De ezúttal a szagelszívón keresztülhaladva még erőteljesebben oszlottak el a lakosztályban.

Kinyitottam hát az ablakot – tágra nem nagyon lehetett – és a csemege elfogyasztásával kezdtem újra foglalkozni. A hotelszoba ablakainak éppen csak készsélességre nyithatóságát annak tudtam be, hogy a szállodatulajdonos így szeretné az öngyilkosságra hajlamos vendégeket megakadályozni abban, hogy utolsó aktusukat az ő szállodájában hajtsák végre. De lehet, hogy más oka is volt. Szóval amennyire csak lehetett, nyitva hagytam az ablakot és ettem tovább. De alig nyeltem le a második falatot, visító hang vágott bel hotellakosztályom csendjébe. Azonnal felpattantam, és jelentésre készen, mint valami óriási egyes álltam bélszínem mellett. Kezeimet a nadrágvarráshoz szorítva, majdhogynem hangosan kiáltottam: „Yes Sir, yes“!

Még mielőtt tiszta gondolatokat fogalmazhattam volna meg magamnak, a második visító hang is megszólalt. Olyan zaj volt ez, mintha egy ezüsttű haladt volna át pokoli sebességgel a testen keresztül, a fejtetőtől a jobb láb nagyujján keresztül. És ez a tű két másodpercenként ment át újra meg újra, mert ilyen időközönként szólalt meg a visítás. Ebben a gyakoriságban az a legkellemetlenebb, hogy úgy másfél másodperc múltán az agy úgy gondolja, reméli: most már minden elmúlt. A kínzás vége már belátható távolságban van. De alig ötszáz ezredmásodperc múltán az ezüsttű újra átsívít a testen; és van, amikor a jobb láb nagyujján, máskor meg a bal láb nagyujján keresztül hagyja el azt. Rettenetes volt.

Valamikorra aztán magamhoz tértem és elkezdtem keresni a hallás útján történő kínzás forrását: persze, hogy a füstjelző volt. Lakosztályom – időjárásilag nézve – úgy nézett ki, mintha Londonban lettem volna a legsűrűbb ködben.

Elhagytam a szobát, hogy a szolgálatban lévő recepcióst megnyugtassam. El akartam magyarázni neki, hogy csupán egy igazi amerikai Rippey-féle bélszín sütésének félresikerült kísérletéről van szó.

Ezenkívül arra kértem a gömbölyded hölgyet, hogy szüntessem meg a kínzó visító hangot. Erre ő hidegen csak annyit mondott: az idegölő visítás magától le fog állni; mégpedig akkor, amikor a füst eltávozott. Így aztán dolgavégezetlenül távoztam. Lifttel mentem fel az ötödikre. Miután a célemeleten a liftajtó kinyílt, azonnal újra meghallottam ezeket a visító hangokat. Behatoltam kínzókamrámba és megkíséreltem a bélszín elfogyasztásának folytatását. Egy falatot le is tudtam nyelni, de aztán meg kellett állapítanom, hogy így nem tudok enni: minden második másodpercben olyan hangoknak vagyok kitéve, mintha ezer malacot szűrnának le egyszerre.

Így aztán: „Help yourself“! És így is tettem: leakasztottam a füstjelzőt a falról és kilógattam a keskeny ablakrésen keresztül a friss levegőre. A friss levegővel próbáltam a füstjelzőt abba a hitbe ringatni, hogy a veszély már elmúlt. Így próbáltam az érzékelőt hallgatásra bírni. Végül is a szobán kívül a bélszínfüst sűrűségének lényegesen kisebbnek kell lennie, mint a szobámban; legalábbis így reméltem. De reményeimben csalódnom kellett. A jelző igazán elemében volt. Szüntelen visított tovább; ezúttal „a friss levegőn“.

A zajt mérőföldekkel arrébb is kellett, hogy hallják...

Ekkor hirtelen megvilágosodtam: de hiszen a „veszélyt“ csak exportáltam! Biztosan hamarosan hatalmas, villogó és szirénázó tűzoltóautók érkeznek majd, hogy eloltsák a bélszintűzet. De mivel tűz mégsem volt, így 500.000 dollárra fognak majd elítélni, mert a tűzoltókat jogosulatlanul hívtam segítségül. Így aztán gyorsan visszahúztam a tűzjelzőt a szobámba és bezártam az ablakot. Most aztán megint együtt voltunk hát: én és az ezer malacom.

De nem adtam fel. Mégis csak kell, hogy legyen valamilyen módszer a doboz elnémitására – gondoltam. És fel is fedeztem egyet: találtam egy elemet; ez lesz hát a malac szíve! Kitéptem a helyéről. És abban a pillanatban meghalt az ezer visító malac. Csend támadt! Többé már nem fúrta magát keresztül semmilyen tű érzékeny lelkemen.

Ugyanakkor: nem sokáig tartott, hogy jöjjön – nem, nem a tűzoltóság, hanem Carl. A fiú magas volt, széles vállú és fekete, mint az éjszaka. Lassan érkezett, a maga amerikai hasával és amerikai hátsójával és kezével, ami akkora volt, mint egy kisebb asztallap. Carl volt a szálloda házmestere. Átvizsgálta a tűzjelzőt, nagy nyugalommal elmagyarázta nekem, hogy ezt a tűzjelzőt túl érzékenyre állították be és még babrált egy kicsit a jelző potenciométerével. Végül kért egy széket és a most már hallgató ezer malacot újból felakasztotta a falra.

A maradék bélszín már hideg volt. Nem maradt más választásom, minthogy a fehér cinfandlinak szenteljem figyelmemet.

Bélszint azóta soha többé nem sütöttem.

Utazás St. Louisba

Bélszínbulim után egy nappal St. Louisba utaztunk, hogy egyik vevőnket meglátogassuk. St. Louis úgy 300 mérföldre fekszik Chicagótól délre. Egy jó darabig az öreg 66-os úton mentünk délnek. Örültem, hogy az út egy részét egy ilyen történelemmel teljes szakaszon tehetem meg. Milyen nagy volt a kijózanodás, amikor – a G6 tempomatját óránként 65 mérföldre beállítva – mentem rajta. Az autópálya a törökországi Van és Doğubeyazıt közötti útra emlékeztetett; hepehupás volt, és a nap sütött, és az útburkolat betonból volt. Már csak a török katonaság hiányzott a teljes illúzióhoz. De ezt az amerikaiak biztosan nem engednék meg.

A nap úgy sütött fentről, ahogy csak tudott, és boldog voltam, hogy a klimatizált Pontiacomban ülhetek. A 200 évvel ezelőtti indiánoknak nem lehetett egyszerű dolguk. Ezen a sztyeppvidéken – ami akkoriban biztosan ugyanilyen forró volt, mint most – a lován ülő indiánnak csak egy árnyéka volt: a függőlegesen az égbe mutató toll, ami éppen csak egy vonalat vetett árnyékként a skalpjára. Mennyivel kényelmesebb volt egy főnöknek, a maga egész tolldíszével: állandó árnyékban lehetett; sőt ha még elég gyors lova is volt, akkor mindig hűvös légáram vette körül. Szóval már akkor is működött a klíma – bizonyos feltételekkel.

Egy ilyen utazás során látszik igazán, hogy ez az ország nagy; nagyon nagy. Már a két autópálya is: a délre és az északra haladó is egész távol van egymástól. Közöttük nincs szükség elválasztó korlátra, mint nálunk, Németországban. Ha valaki letérne az autópályáról, akkor sokáig kellene haladnia a prérin keresztül, mielőtt szellemautósként az ellenkező irányú szakaszon találná magát.

Érdekesekek voltak az autópálya szélén lévő táblák. Németországban a barna színű táblák valami kiemelkedő idegenforgalmi látványosságra hívják fel a figyelmet. Általában egyszer. Ha például a Pfalzba utazunk, akkor a grünstadti kijárat előtt egy fehér felírtos barna tábla jelzi, hogy hamarosan a német borútra érkezünk; jó ok arra, hogy letérjünk.

Németországban ez ilyen „kedélyesen“ működik.

De itt az Államokban mérföldeken keresztül ugyanaz a szöveg olvasható. Legtöbbször reklámokról van szó. Volt például olyan, amelyik a kukoricából készült dizelt reklámozta. Ezeket a táblákat mindaddig olvashattam, amíg kukoricatáblák mellett vitt az utam.

Aztán teljes pusztaság következett. De itt is voltak táblák: „Csak fegyverrel vagy szabad ember!“.

A pusztaság elárulta, hogy itt már sokan használták fegyverüket: nem láttam egy lelket sem. Hát igen, itt Amerikában keményen mennek a dolgok. Nálam nem volt fegyver, csak a svájci zsebkésem.

Az autópályától jobbra és balra – házak és elnyúló mezők mellett – néha kisebb pihenőhelyek voltak. Ezek elég jó ételeket kínáltak; legalábbis Bloomingtonban, ahol csodálatos tarját fogyasztottam. Az utóétel csakis

süti volt – olyan óriásmaffin, amit pudingos tejszínhabbal szolgálnak fel. Csak a felét tudtam megenni; a másik fele után kipukkadtam volna. Egy ilyen hatalmas étkezés után az ember kényelmesen továbbutazik. Alig-alig vannak előzések. És ha valaki mégis „elsuhanna“ az ember mellett, akkor az előzési manőver több másodpercig is eltart, mert a másik jármű éppen csak fél-egymérföldnyivel hajt gyorsabban. Ha mi is itt tartanánk Németországban, hogy ilyen stresszmentesen közlekednénk az autópályákon – az fantasztikus lenne!

Aztán St. Louisban már egy kicsit szűkösebb lett a tér. Akár három út is vezetett egymás fölött. Itt már tényleg nagyon pontosan kell tudni, hogy hová akar jutni az ember; de hát tudtuk.

St. Louis nagyon szép város. Már távolról is fantasztikus látványt nyújt és a Hill nevű városrészben jót lehet enni. Na, ott sok kiváló olasz étterem van. Egyáltalán – azt kell mondanom, hogy az olaszok az Államokban általában jobbak, mint Németországban.

A város egyetlen hátránya, hogy éghajlata még forróbb és párásabb, mint Chicagóé. Zárt helyiségekben minden sarokból és oldalról klímaberendezések fűjják brutálisan az ember arcában hideg légáramlataikat. Valószínűleg jól van ez így, különben úgy olvadnának el az emberek a hőségtől, mint egy kicsomagolt vaj az egyenlítői napon.

A hőség ellenére is vállalkoztam egy kis városnézésre. A legnagyobb benyomást Gateway Arch tette rám. Ez a 192 méter magas ív az igazi nyugat kapuját jelképezi. Itt kezdődött minden. St. Louis úgymond az amerikaiak olvasztótégelye volt. A nyugatot meghódítani akaró embertömegek itt gyülekeztek. Az emberiség nyugat felé tartásának kényszerítő ereje valahogy a génjeibe lehet beégetve (és nem csak az újkor „keleti gótjainak“ dicsőséges előretörésére korlátozódik). Az emberiség mindig is nyugat felé akart haladni. Ez talán azon múlik, hogy az emberek a nap után szaladnak. Mindig fényt szeretnének maguk körül tudni; a sötétség félelmet kelt bennük.

Az ív alatt a nyugat meghódítását bemutató múzeumféle van. Sok mindent nagyon jól leírtak és dokumentáltak. De ebben a nosztalgiabarlangban, a legszentebb helyen is elég sok giccset összehordtak. Úgy tűnik, nagyon kevés dolog létezik (vagy nincs is), amit az amerikaiak ne tudnának-szeretnének „megédesíteni“. Láthatók például életnagyságú babák, amelyek egyszerű mechanikus hajtás segítségével, mereven mozognak: egy postai alkalmazott mindig ugyanazt a mondatot mondja, míg egy seriff előveszi, majd visszateszi a Coltját. Egy húszas évekből való, fiatal farmercsalád egy fotográfus előtt pózol, aki a fényképezőgépe előtt lógó fekete kendő alatt tűnik el (majd bukkan ki alóla újból).

És mindezen látnivalók fölött mindenhol Ülő Bika óriásposzttere látható. Sztoikus indiánnyugalommal tekint le erre a körülötte zajló nyüzsgésre. Ez, így, együtt sikítani valóan komikus.

Heather általi megkínzatom

Ha az ember nagyon hosszú ideig tartózkodik az Államokban, akkor lassan szükségszerűvé válik egy fodrász felkeresése. Ezt tettem én is és a legközelebbi hajvágó szalonba mentem. Az üzlet a munkahely közelében volt és a Harmonyhair Shop névre hallgatott. Ez olyan harmonikusnak, optimistának tűnt és felbátorított. Az üzletbe lépve – amely teljesen üres volt –, először is meg kellett mondanom a nevem. Ezen meglehetősen elcsodálkoztam, de hát oké. Nem akartam a játék elrontója lenni. Ezután a kövér, fiatal hölgy, aki a bejáratnál megállított, értésemre adta, hogy kivételesen soron kívül lennének hajlandók foglalkozni velem. Ahogy említettem: az üzlet üres volt, teljesen üres! Ezért is csodálkoztam, hogy az asszony ilyen felhajtást csinál a sorrend körül. De hadd lójem le már most a poént: egyetlen halálmegvető bátorsággal megáldott ember sem érkezett azalatt az idő alatt, míg én – úgymond – kezelésben voltam. A hajvágás után aztán teljesen világossá vált, hogy miért.

Az asszony megkért, hogy foglaljak helyet. Eközben szemügyre vettem a szalont. Minden nagyon tiszta volt és jó benyomást tett. Egy függöny mögött a szolgálatteljesítő hölgyek fecsegését hallottam. Kávészcészék csörrentek és hallottam, amint egy nő felkelt a székéről.

A függöny feltárult, és – olyan ugrádozó járással, amely valahogy a „Jurassic Park“ ifjú dínóinak mozgására emlékeztetett – előjött Heather. Nagyon fiatal volt, egész vékony, európai felsőtesttel, hosszú fekete hajjal. Nagyon rövid, sötét színű szoknyát viselt, amely alól – szinte a lépések következményeként – a narancsbőrösödés kezdeményeit mutató, két hatalmas, fehér comb robbant ki. Ez a tény nyugtalanságot keltett bennem, mivel úgy tűnt, hogy Heather feszesen ruganyos mozgásának minden erejét ezekből az atomlábakból merítette. Rögtön világossá vált előttem: ha Heather mellévág, akkor a fejemet is lenyisszantja. Ennek ellenére megadtam magam a sorsnak és elmagyaráztam, milyen haját szeretnék vágatni.

A kínzás megkezdődött. Heather kézbe vette a gépet és csatlakoztatta az első vágófejet. Ezt követően combjai támogatásával megkísérelte a vágófej tüskéit a nyakcsigolyáim közé erőltetni. Ezt csak megfelelő elhárító mozdulatokkal tudtam megakadályozni; és adandó alkalommal arról is gondoskodtam, hogy hajam a kívánt helyeken is el legyen távolítva. Az egész küzdelem úgy öt percre tartott. A szerencsémnek köszönhetően túléltem a műveletet, és az otthoni török fodrászommal ellentétben úgy néztem ki, mint egy megkopasztott tyúk – na meg a bal fülem vérzett is.

A lány végezetül odaadta a névjegykártyáját. Ezen az alábbiak voltak olvashatók:

Heather Melone

Professional Hairstylist and Make-up Artist

Hát, ehhez csak annyit mondhatok: örültem, hogy egy professzionális hajformázó kezeibe kerültem. Ellenkező esetben biztos, hogy a fejembe került volna a dolog.

Az események megkoronázása mégis a pénztárnál történt: a kövér hölgy ezért a kinzással egybekötött vágásért teljes komolysággal huszonöt dollárt akart kapni. Ezt azért már mégis csak szemtelenségnek tartottam. De – ahogy az ilyen sarokba szorításos helyzetekben eddig is – lenyeltem a békát és fizettem. Mi mindent megtesz az ember az amerikai-német barátság érdekében...

Ennek ellenére tíz lóval se tudnának még egyszer Heather székébe vonszolni!

Várossziluett

A hosszú hétvégéken Chicagót jártam be. Kétszer két alkalommal – szombat és vasárnap. És a rákövetkező hétvégén. Mi mást tehettem volna? A szombati utazás nehézkes volt: a navim útmutatása ellenére első alkalommal elkeveredtem. Nem jó dolog megérkezni díjfizető kapukhoz. Ilyenkor mindig kéznél kell lennie egy kis aprópénznek – általában 75 és 80 centnek. Ha a fülkében van valaki, akkor elég csak egy egydolláros bankjegyet benyújtani neki, a 20 centet visszaadja, és már lehet is továbbhaladni. De a személyzet nélküli helyek igencsak megkeseríthetik az ember életét. Ott egyenként kell az érméket bedobni az automatába, és csak aztán lehet továbbmenni. És ha az ember nem tud annyit bedobni, mert nem számolt ilyen helyzettel? Hát – továbbhajtottam. Ugyanakkor láttam, hogy automat a rendszámmal – és velem, a sofőrrel – együtt lefényképezték. Ezt úgy vettem észre, hogy az autó beltere hirtelen olyan világosságba borult, mint valami színpad. Biztos eljárást indítanak majd ellenem. Valószínűleg villamosszékre kerülök, vagy (szerencsés esetben) a Guantánamói öbölbe. Mindenesetre kíváncsian várom a fejleményeket.

Maga a város nagyon szép. Első városnéző sétám alkalmával azt hittem, hogy a Sears Towerban vagyok, holott a John Hancock Centerben voltam; hát, meglehetősen hasonlítanak egymásra. És mindkettő nagyon magas.

A John Hancock Center 344 méternyire nyúlik az ég felé; a Sears Tower majd száz méterrel magasabb. És egyiknél sem számítottam bele az antennákat. Ez persze „ízlés dolga“, hiszen a Sears Tower antennával együtt már 527 méteres. Viszont igazságosnak is kell lenni: egy antennában nem lehet lakni. Még egy amerikainak sem. És az antenna nélküli magasság csak laza 442 métert jelent. Ha jól emlékszem, akkor a Hancock Center 90. szintjén jártam, míg a Sears Towerben a 102. szinten; az utolsó már csak nyolc hiányzott.

De nem kell feltétlenül a magasba menni Chicagóban. Hiszen ott van a Hardrock Café, a House of Blues, a Chicago folyó, különböző parkok és, és, és.

Ott voltam. Mindenhol. Mint egy igazi turista: mindenhol megfordultam és mindent lefényképeztem. És aztán ennyi. Utólag – a Wikipédia segítségével – még itt-ott „felvilágosítottam“ magam. Hol voltam, milyen jelentősége volt az épületnek, mikor épült és milyen magas volt.

Korábban egy ilyen utazást pontosan előkészítettem. Ma már annak is örülök, ha utólag felgöngyölíthetem a látnivalókat...

Ha az ember az I 290-es utat követve megy be Chicagóba és nem téved el, akkor a város fantasztikus sziluettje már az autópályáról látszódik.

És még most is dolgoznak rajta. Vasárnap is! Ilyesmi Németországban elképzelhetetlen. Vasárnaponként Németországban senki nem dolgozik. Erről gondoskodnak a szakszervezeti elvtársak. De itt: Joe Hill halott.

És így az ilyen dolgok is lehetségesek.

Egyáltalán: az volt a benyomásom, hogy az amerikaiak nagyon szorgalmas emberek. Folyamatos a sürgés-forgás, mindig tevékenyek; bármilyen hőmérséklet mellett. Márpedig nyáron meglehetősen nagy a forróság: mindig jelentősen harminc fok fölött. És a páratartalom is nagyon magas. És amikor utólag még egyszer ellenőrzi az ember az interneten, akkor már nem is csodálkozik az időjárási viszonyokon.

Bevásárlás Oak Brookban

A bevásárlás nagyon szép itt. És az alacsony dollárárfolyam még élvezetesebbé teszi a dolgot. Szállodámtól nem messze volt egy hatalmas bevásárlóközpont, az OC (Oak Brook Center). Tényleg csak úgy kétszáz méterre volt a hoteltől; de gyalog nem lehetett odamenni. Hatalmas autópálya választott el bennünket egymástól. És lámpák vagy híd nem létezett. Az Egyesült Államokban valószínűleg nem léteznek gyalogosok, hanem csak autósok. Így hát beültem az autómbe, hogy megtegyem azt a kétszáz métert; úgy, ahogy ezt egy igazi amerikai tenné. Az, hogy nem is lenne más választása, új felismerés volt számomra.

Az OC olyasféle, mintha a Karstadt, a Kaufhof, a Peek und Cloppenburg, a Toom Markt és még ki tudja, kik vagy mik együtt lennének. Vettem egy ajándékot a lányomnak. Azt hiszem, hogy az amerikai férfiak soha nem vásárolnak textildolgokat a feleségeiknek. A női dolgok osztályán az egyetlen férfi voltam – és az összes eladókisasszony hőse. Mindazonáltal el kell ismernem, hogy egy ilyen 600 négyzetméternyi, csak melltartót árusító hely meglehetősen nyomasztóan tud hatni az emberre. Ez nem olyan, mint a Kaufhofban, ahol egy-két sornyi melltartó várja türelmesen a beleválót. Itt egészen más dimenziók érvényesek. És ebből a szempontból meg is tudom érteni, hogy az amerikai férfiak az ennyire szürrealista helyeket inkább elkerülik. Rajtam egy idős, sötét bőrű, kedves nő könyörült meg. Sokat

nevettünk. És azt vettem észre, hogy amerikai nyelvtudásom javult: most már rákérdeztem, ha valamit nem értettem. És csak azért tettem ezt, mert jók voltak az esélyek arra, hogy a második válasznál már közelebb kerülök a dolgok megértéséhez. Ha mégsem értettem meg, megkíséreltem a mimikámmal kifejezni, hogy már nincsenek is problémák.

A bevásárlásnál azt is jól meg kell jegyeznie az embernek, hogy hol parkol le az autójával. A parkolóhelyek irtózatosan nagyok, és könnyen el lehet keveredni. Ezért kiszállásnál mindig megpróbáltam valamilyen jellemző dolgot megjegyezni az autóm közelében. Ez most egy táblán lévő reklámplakát volt. Aztán bementem az OC-be. A bevásárlások elintézése után kijöttem az OC-ből és azonnal a reklámplakátos táblát kezdtem keresni. Mekkora volt a megdöbbenésem, amikor hirtelen tucatszám ilyen táblára lettem figyelmes. Szóval az OC egy másik ajtaján jöttem ki, mint amelyiken bementem. Most már csak azt kellett kiderítenem: hol van az autóm?

Kocsim keresése közben érdekes megfigyelést tettem. Sok amerikai szintén a kocsiját kereste. Figyelemre méltó technikát alkalmaztak: kocsijuk központ zárjának gombját nyomogatták. Mivel itt, az Államokban a központi zárok jeladói nagyon nagy távolságban is működnek és a gomb megnyomásával – a németországi gyakorlattal szemben, amikor az autók csak rövid időre villantják fel indexlámpáikat – az autók röviden megszólaltatják a kürtjüket is, így jó eséllyel található meg a saját autó.

Minden ember által kibocsátott hang, de az autók dudája is rendelkezik egyfajta egyéniséggel és ezáltal meglehetősen újrafelismerési értékkel. Ezt a tételt biztos mindenki alá tudja támasztani saját tapasztalatával.

Hát én is így találtam meg újra az autómat. Ilyen szempontból a bevásárlás sikeresen lezajlott.

Ahogy már említettem: nagyon jól lehet itt bevásárolni. Csak az evéssel nem tudok igazán megbarátkozni.

Mivel egyre többet szedtem magamra, elhatároztam, hogy nem nagyon fogok ebédelni. A reggeli nagyon sokáig tartott ki bennem. Gyakran ettem müzlit – tulajdonképpen mindig. Csészémbe ananászt és nagyon édes szilvát is tettem, így aztán valamiféle szilvalekvár-puliszkám keletkezett. Erre még zsíros joghurtot tettem, miközben így kalkuláltam: ha az elején beletett tej csak két százalékos zsírtartalmú, akkor a joghurt kicsit zsírosabb is lehet. Az így elkészített müzli nagyon finom volt és szépen is nézett ki. Fantasztikus színei voltak: a szilva liláját és az ananász sárgáját megkoronázta a vakító fehér joghurt. Aztán még magamévá tettem egy rántottát török virslivel. A török virslik úgy néztek ki, mintha az Ararát déli lejtőin túl hosszan aszalódott nürnbergi virslik lettek volna. És az ízük is egy kicsit ehhez hasonlított; ezen azért az amerikaiaknak még dolgozniuk kell. Legtöbbször még éppen sikerült

beérem a céghez, hogy aztán azonnal és kényszerítve tegyek látogatást a mellékhelyiségben.

A vécén nem éreztem jól magam. Azt hiszem, hogy ugyanaz az ember tervezte a vécéfülkéket, mint aki a szalonajtókat – azokat a filmekből ismerős, kocsmái nyílászáróként használt lengőajtókat – is feltalálta. Ha az ember felemelkedik az ülőkéről, a feje minden más vécélátogató számára rögtön láthatóvá válik. És ha az ember a vécén ül, akkor látja a szomszédos fülkében ülő cipójét és zokniját is. A saját fülkét igazából nem is kell bezárni, mert minden újonnan érkező rögtön látja, hogy melyik foglalt és melyik nem. A leengedett nadrágokkal keretezett cipők egyértelmű „foglalt” jelzést adnak. A leengedett nadrágok felett hébe-hóba még szőrös vádlik is látszódnak – zoknitartóval. Szóval az ember keres egy nem foglalt jelzésű fülkét, majd helyet foglal az ülőkén és kísérletet tesz anyagcseréjének aktiválására. És persze körülnéz, hogy balra vagy jobbra van-e szomszédja. Ha ott ült valaki más is, akkor meg lehetett tekinteni a cipójét. A vécén való tartózkodás egyetlen érdekes változatosságát ez a cipómustra jelentette és nagyon egyszerű volt a végrehajtás, mivel a fejemet leginkább a kezemben tartottam. Később, amikor visszamentem a munkahelyemre, azon kaptam magam, hogy az amerikai kollégákkal összefutva ránéztem a cipőjükre, feltéve magamnak a kérdést: vajon ő volt-e az, aki emésztési problémákkal küzdött? És rájöttem arra is, hogy ők is megnézték a cipőmet és biztosan ugyanezeket a kérdéseket tették fel maguknak. Nagyon kellemetlen dolgok ezek, nagyon kellemetlenek.

Méregtelenítési kísérlet

Miután hosszabb ideig volt alkalmam az amerikai konyhát élvezni, azt kellett megállapítanom, hogy ez az élvezet nem maradt következmények nélkül. Testsúlyom rohamosan nőtt. Mivel az evésnél nem tudom magam visszatartani, így kényszerszünetre ítéltam magam. Ilyen kényszerszünetnek Európában is kiteszem magam évente egyszer. A „szünetidő” során, ami általában öt napig tart, egyszerűen nem vehetek magamhoz szilárd táplálékot. Csak így tudtam az amerikai hetek során felszedett fölös kilóktól megszabadulnom. De itt most kevésbé magáról a fogyásról volt szó, hanem inkább arról, hogy ismét jobban éreztem magam.

Az amerikai tévéprogramok végtelen mennyiségű ötlettel szolgál arra, hogyan lehet a túlsúlytól megszabadulni. De mivel az amerikai tények mindenféle reklámkampánnyal szembemennek – az átlag amerikai egyszerűen kövér, függetlenül attól, hogy ezt elismerik vagy sem –, így saját régi és bevált módszeremhez nyúltam vissza.

Évente egyszer végzek egyfajta méregtelenítő kúrát, ami körülbelül így zajlik:

Egy napig nagyon keveset eszem, hogy előkészítsem testemet a csökkentett táplálékbevitelre. Ezen a napon este hashajtó szert veszek be. Másnap mindentől megszabadulok, és a rákövetkező napokon csak vizet, teát, hígított gyümölcs- és zöldségleveket fogyasztok. Ennyi az egész, semmi több.

Itt viszont a hashajtó problémájával kellett megküzdenem. Saját szerem nem volt nálam, tehát a helyi piac lehetőségeivel kellett megismerkednem. Először is valamilyen gyógyszerterát kellett találnom. Oké – a helynek biztosan van valami köze a „patikához“. Ez volt hát az első probléma. Aztán meg: hogyan fogom tudni elmagyarázni a gyógyszerésznek tört amerikai-sággal, hogy mit is akarok? Rövidre fogva: mindezeket a problémákat meg tudtam oldani. A „patikárius“ – vagy nevezzék magukat bárhogy is – egy doboznyi, kedvező ár-érték aránnyal kecsegtető tablettát adott. Nem természetes anyagú gyógyszer volt, de nem is valamilyen túlárzott vegyszerbomba. Az emberem azt ígérte, hogy a tíz dollárnál is olcsóbban adott tabletták csodára képesek. Lefekvés előtt kettő-négy tablettát kell lenyelnem, és úgy nyolc óra múlva be fog következni a várt hatás.

Ebből kifolyólag fél tizenkettőkor három tablettát vettem be. Úgy kalkuláltam, hogy a születésem óta meglévő keménységem leküzdésére két tablettát túl kevés, de négy tablettát már nem akartam megkockáztatni. Ilyen módon döntöttem a köztes megoldásról. A tabletták előtt csak egy almát ettem, és egész nap csak vizet és teát ittam. Csak este nem. Akkorra már elgyengültem és egy Guinness sört engedélyeztem magamnak. Úgy voltam vele, hogy ha az ember egy ilyen szomjazós időszak után van, akkor az utolsó estén csak megengedhet magának valami jót. Aztán meg a szerzetesek is az egész böjtidőszak alatt csak sört ittak. Én meg ugye csupán a kezdet előtti este üdítettem magam a fekete ír lével. Először minden jól is ment. Lefeküdtem az ágyba és vidáman, elégedetten elaludtam.

De aztán: fél négy tájban mintha villám csapott volna belém, úgy pattantam ki az ágyból. A fél négyes gázok átlag feletti nedvességtartalommal érkeztek, amelynek eredményeképpen fekvő helyzetemből hirtelen felültem. És az ágyból való váratlan felállás még jobban hatott a beleimre. Még szerencse, hogy az ágy és a vécé csak három méterre volt egymástól. Éppen hogy csak sikerült elhelyezkednem az ülőkén, és máris olyan hevességgel ürítettem, hogy beleszédültem. Mindez két percen belül még kétszer megismétlődött. Ráadásul – az egyre erőteljesebbé váló szédülés miatt, ami a keringési rendszer enyhe összeomlására utalt – még hányingerem is támadt. Ez rögtön a legkellemetlenebb tengeri betegségre emlékeztetett, ami annak idején eszméletvesztésig fokozódott. Akkoriban a hajón hű vitorlástársaim segítettek rajtam. Becsavartak egy lepedőbe és halott

testemet a fedélzetre vitték. Sárgásbarna arccal feküdtem, és csak akkor éledtem fel, amikor újból a szárazföldön voltunk.

De most? Most egyedül voltam a nagy Amerikában. Ki fog segíteni? Egy ilyen problémát még németül is alig lehet elmondani anélkül, hogy kínos ne legyen. És hogy lehet egy ilyen problémát hajnali négykor amerikai dialektusban elmagyarázni a recepciós hölgynek a szexuális zaklatás vádjának kockázata nélkül? Már láttam is a bulvárlapok címlapját magam előtt: „Német férfit találtak holtan egy amerikai szállodában saját ürülékében fekve.“

Ebben a helyzetben, amely nekem is meglehetősen kínos volt, tényleg senki nem segíthetett. Így hát összeszedtem magam, lezuhanyoztam és újra lefeküdtem. Minden rendben volt. A szédülés eltűnt. Hányynom sem kellett. És a hasmenés is természetes módon végződött: teljesen kiürültem és újból elaludtam.

Másnap reggel először azon gondolkodtam, hogy miért fejtették ki hatásukat az amerikai tabletták ilyen hevesen. Lehet, hogy az a Guinness volt a ludas a dologban? Vagy az amerikai-ír együttélés kedvezőtlen hatásán múlott? Fogalmam sincs. És hát soha nem is fogom már megtudni. Ezen témakör további tesztelésétől eltekintettem.

Amerika múltja és jövője

Egy hétfvégén elhatároztam, hogy megismerkedem közelebbi környezetemmel. Ezért aztán átruccantam a közeli „szomszédságba“. Kisebb porfészkeken kellett keresztül mennem. De persze ezek nem olyanok voltak, mint amik Németországból ismerősek. Egy kis porfészkeknek akár 50 000 lakosa is lehet. Ráadásul igazából nem is lehet észrevenni, amikor az ember áthalad rajta. Minden annyira lapos és kiterjedt. Hiába is keres a szem valami csúcsot, mint amilyen mondjuk a kölni dóm vagy az ulmi székesegyház teteje. Templomról ne is beszéljünk. Persze, vannak templomok. De a városok által elfoglalt irtózatos területek miatt nagyon valószínűtlen, hogy az ember templomot találjon. A jellemző német városkép, amit templom, kocsmák, piactér és posta képez, az Államokban alig található meg. Németországban a városok „kicsik“ és pamutgombolyagokként helyezkednek el a tájban; mind külön-külön. És minden gombolyagnak megvan a maga sajátossága, különleges egyénisége.

Itt Chicago környékén minden egy „városnak“ tűnik. Itt ezek a gombolyagok nincsenek meg. És a hatalmas lapos városok nem is nagyon különböznek egymástól. Többé-kevésbé mindegyik egyformán néz ki. Chicago kivételével, amely igazából elszigetelt város, ráadásul vannak jellemző „csúcsai“ is: a város sziluettje.

De ettől eltekintve itt csak kisebb ipari területek, lakóházakkal szegélyezett utcák vagy csak külön utak láthatók. És szerencsés

esetben akár egy észak-német város rideg bája is tetten érhető – mondjuk egy olyané, mint Vechta. De csak szerencsés esetben. Milyen jó odabújós a világ Németországban! Kisebb városok szélén még megvannak azok a tölgyek, amelyek tövét Luther öntözte meg mentében; és ezeknek a városoknak a központjában olyan kocsmák találhatóak, amelyekben Goethe öntött fel a garatra. Ezekkel az emlékekkel itt nem lehet dicsekedni. Ülő Bika sátrait elbontották. És igazából azt sem tudja senki a világon, hogy ki is volt Ülő Bika.

Ennek ellenére az amerikaiak érdeklődnek saját amerikai múltjuk iránt. Már St. Louisban, a Gateway Arch múzeumában követhettem az amerikaiak feltörekvési hangulatának nyomait. És ez alkalommal azt kellett megtapasztalnom, hogy az indiánok George Washington ideje előtt nem ismerték a lovakat. De tényleg: itt, az észak-amerikai kontinensen nem voltak vadlovak. Ez új ismeret volt számomra. És ennél még sokkolóbb volt az, hogy egy újabb „gyermeki illúzióval“ lettem szegényebb. Hiszen gyerekként nekem az indiánok és a lovak szinte összeforrtak egymással. Gyerekként úgy képzeltem, hogy az indián a lova nyergében aludt. Csak akkor szállt le a lováról, ha a feleségéhez tért be a sátorba.

De az európai megszállók előtt az indiánok nem ismerték a lovakat. Úgy jutottak hozzájuk, hogy ellopták a fehér embertől – nem is lovaknak, hanem „nagy kutyáknak” vagy „szent kutyáknak“ hívták őket. És csak később tudták saját „szent kutyáikkal“ olyan ütőképes lovasságot felállítani, amellyel az európai betolakodókat egy darabig meglehetősen bosszantani tudták.

Azt viszont nehezen tudom elképzelni, hogy akkor előtte hogyan vadásztak. Hiszen egy bölénnyel versenyt futni még egy nagyon gyors lábú indiánnak is nehezebb lehetett. De valahogy mégiscsak sikerült ennek a természeti népnek ló nélkül bölényekre vadászni. A vadászati célt – azaz a bölényt – valószínűleg cseles csapdába csalták, ahol aztán az indiánnyilak és lándzsák erőfőlénye (Szent Sebestyénhez hasonlóan) az illető állat halálát okozta.

Egy bölény cseles csapdába csalásához először is tudni kell, hogy az állat hol tartózkodik. Itt volt szükség a nyomolvasók művészetére. Ezt pedig az indiánok – európai hódítóikkal ellentétben – tökéletesen uralták. Biztos csak azért voltak a nyomkövetés mesterei, mert évszázadokon keresztül nem volt lovuk. Ezért a vadászatnál nagyon át kellett gondolniuk, hogyan járjanak el. Ezzel szemben a fehér ember paripájára ült és addig lovagolt az orra után, míg valami ehető nem talált. Akkor aztán megsarkantyúzta paripáját, üldözte egy darabig a t-csontos bélszínt adományozó célobjektumot, majd dobtáras pisztolyának néhány lövésével lelőtte.

Azért az itt is látható megint, hogy az egyszerűség, a gyakorlatiasság történelmileg a törekenység, a művészség fölött helyezkedik el. Amerikát, az amerikai földet a fehér ember, és nem indián uralja.

De álljunk csak meg: időközben egy kivétellel van dolgunk. Az országot színes bőrű elnök irányítja. Vége lenne hát a fehérek hatalmának? Dehogy! Annyira nem, amennyire a színesek hatalma megkezdődött. Érdekesnek tűnik, hogy az amerikaiakban olyan érzés van, miszerint Obamával egy fekete bőrű lenne az ország élén. Ez persze nem igaz, hiszen az elnök anyja fehér volt, így ő csupán színes bőrű, de nem fekete. És azt hiszem, hogy addig még legalább annyi idő fog eltelni, mint És azt hiszem, hogy addig még legalább annyi idő fog eltelni egy fekete bőrű elnökig, mint amennyi az Abraham Lincoln és Barack Obama elnöki ténykedése közötti időszak volt.

Temetőben

Az Újvilágban való tartózkodásom valamikor aztán kezdett a végére jutni. Böröndömet bepakoltam; legalábbis azt a részét, ami már pakolható volt.

Utolsó előtti nap amerikai kollégáim még egyszer meghívtak egy vastagpizzára. Ez olyan lakoma, amelynél az íz éppen csak emlékeztet a pizzára. Egy vastagpizza – magasságát tekintve – inkább a fekete erdei meggytortát utánozza. Ebből fakadóan két kisebb tortaszeletnél alig lehet többet megenni.

Másnap volt az utolsó munkanapom. Úgy terveztem, hogy nem fogok túl sokáig dolgozni; egy kis eszmecsere is megteszi. És azt hiszem, ez így fontos is volt. Egy kellemes „good bye“ kíséretében mindenkitől elbúcsúztam. Hiányozni fognak ezek az amerikaiak.

A közeli Westmontban néhány német is dolgozik. Velük még egy darabig beszélgettem; aztán indulnom kellett. A velük való beszélgetések során megállapítottam, hogy kint tartózkodásom során tulajdonképpen a német nyelv hiányzott a legjobban. Mindenekelőtt esténként. Mármint esténként úgy, hogy a szállodában egyedül gubbasztva nem lehet csak olvasni vagy dolgozni vagy a neten böngészni. Valamiféle csevegés hiányzik. Végszükség esetén be lehet kapcsolni a tévét. De az is haszontalan. A német tévé is eléggé rossz, de az amerikai tévé még annál is rémisztőbb rossz. De mindegy is – tudtam kezelni.

Az utolsó délutánon újból autóba ültem. Egy programajánlatnak akartam utánajárni, így elmentem egy temetőbe (Mt. Carmel Cemetery). Ott vannak a maffiafőnökök eltemetve – legalábbis ezt állítják. Akár lehetséges is lehet. Al Capone ezen a környéken építette ki hatalmát az arany húszas években és lett gazdag az alkoholcsempészésből. És nem ő volt az egyetlen maffiafőnök. A „Van, aki forrón szereti“ című film ezeket a nehéz időszakokat csodálatosan ábrázolja. És ahol magas volt a maffiasűrűség, ott sok pénz is megfordult. És ahol pénz van, ott sok halott is van. Emiatt gondoltam, hogy a temetőbeli látogatás érdekességeket tartogathat.

A tapasztalatom az volt, hogy az Államok temetői is mások, mint a németországiak. Itt autóval érkezik az ember a temetőbe. Ezt ismertem ugyan amerikai filmekből, de amikor tényleg be kell oda hajtani, az már igazán sajátos dolog. Először egy darabig – az autóban ülve – csak várakoztam a temető nagy kapuja előtt. De egy idő után felbátorodtam és behajtottam. A kiszállás után lezártam az autót, bár azt is végiggondoltam: ugyan ki lopna el egy autót egy temetőben? Mindenesetre, ha az ember egy Pontiac G6-ot távirányítással bezár, akkor az dudál is. Azt már bemutattam, hogy milyen előnyös lehet ez a dudálás az autó megtalálásában. Ugyanakkor egy temetőben a dudálás talán még egyszer annyira hangos és a szó szerinti temetői nyugalomnak vége. Az autót egy nagy sírkő mellett parkoltam le. Már ez is sajátos volt és abban sem voltam biztos, hogy ott tényleg lehetett-e parkolni – de tiltó tábla sem volt kitéve. Óvatosan szálltam ki. Éppen jókor jött arra egy biciklis. Úgy nézet ki, mintha Fidel Castro és Speedy Gonzales kereszteződése lett volna. Kézzel jeleztem neki, hogy egy kérdésem lenne. Megérdeklődtem tőle, hogy az adott helyen parkolhatok-e. Ő pedig valami ilyesmit válaszolt: „Ohr englis.“ Azt hittem, hogy nem értett meg és azt kérdezi, hogy beszélek-e angolul. Fantasztikus álmaimban akár azt is elképzelhetőnek tartottam volna, hogy az illető „Ohr englis“ válasza ebben az ördögi amerikai angol szlengben azt jelenthette: „Do you speak English?“. Így aztán korrekt módon válaszoltam: „I hope, I speak English“. Erre ő újból válaszolt: „Ohr englis - eszpanyol“.

Most már biztos voltam a dologban. A biciklis egy szót sem beszélt angolul, és soha nem értene meg. Egy kicsit legyintettem a kezemmel, hogy ennek az egésznek semmi értelme nincs. Akkor már ő is tudatában volt a tényeknek; felpattant drótszamarára, majd tovahajtott. Ezután még jártam egy kicsit a hullák fölött és csináltam néhány képet a maffiafőnökök sírjairól.

Az amerikai temetőkben is tetten érhető az ország nagysága. A német sírokhoz képest minden sír legalább háromszoros alapterületet foglalt el; leginkább akkor, amikor a holttestet a fölben helyezik el. Németországgal ellentétben itt nem igen találhatók kis urnasírok. És a sírok között elegendő tér van. Egy szokást is említésre méltónak találtam: a temetőkben gyakran felfedezhetők az amerikai hazafiság tanúi: emitt egy zászló, amott egy pár ágyú.

Egy alkalommal egy temetői alkalmazott hajtott el mellettem és figyelmeztetett, hogy a kapu hét órakor zárul. A parkolással minden rendben volt.

Amerikában az emberek mindent az autóban csinálnak. A temetői látogatásokat, ellenőrző utakat, sőt magukat a temetéseket is így intézik. Utolsó utadon meg majd téged visznek. Mindenki más saját maga vezet, néhány pillanatra megáll, majd egyszerűen újból elviharzik

onnan. Csak te maradsz ott elföldelve, még egyszer meghallgatva a beszálláshoz kinyitott autók dudáinak hangját, mielőtt végleg tovatünnének. És akkor már kinyújtózhatsz, mert helyed van elég; és utolsó alvásodat megkezdheted. Micsoda jövőkilátások! Kevéssel hét óra előtt mentem vissza autómhoz, a temetői nyugalmat még egyszer felvertem autóm dudájának hangjával, majd továbbálltam.

Amikor megérkeztem „haza“, még éppen elcsíptem a társasági vacsorát. Ez volt az utolsó ilyen alkalmam. És előkészítettem magam lelkileg és hangulatilag Európára, Németországra.

Hazautazás

Járatom pénteken, ebédidőben indult az O'Hare repülőtérrel. Reggel még összeszedtem az utolsó dolgokat is az íróasztalomról, és még egyszer utoljára áhítattal adóztam Jim kollégám színpadias telefonálásainak. Mennyire fognak hiányozni ezek az előadások! Végül még egyszer körbejártam és valamennyi kollégától elbúcsúztam. Igyekezniem kellett, így tizenegy körül távoztam a cégtől. Az autót még le kellett adnom az Avisnál. Mindez teljesen simán ment, bár a navi hibás volt. A rögzítése letört. De ez senkit nem érdekelt.

A kölcsönzőtől egy busszal közvetlenül az indulási csarnokhoz vittek. A nagy sorban állás és várakozás megkezdődött. Az Államokból kimenő járatok ellenőrzése még alaposabb volt, mint a beutazásnál. Még a cipőnket is le kellett vennünk, hogy átvilágíthassák, és zokniban mentünk át a fémdetektoron keresztül.

Maga a visszaút már nem is volt olyan izgalmas. Utaskísérőink németek voltak; az összes kisasszony fiatalabb volt, mint az odaúton.

Frankfurtból, Langenből és Dietzenbachból érkeztek – milyen unalmas. És az enivaló sem volt különösebben jó.

A filmválasztásnál szintén lemondásokra kényszerültem. Horton nem hallott több hangot és semmi hasonlót sem találtam. Így hát inkább elterpeszkedtem az ülésemben és befelé hallgatóztam:

Szép és érdekes időszak volt! Korábban soha nem voltam a Szovjetunióban; sem szolgálati úton, sem magáncélból – most meg egészen Chicagóig sikerült eljutnom. Mondjuk a Szovjetunió soha nem is érdekelt olyan nagyon. Hiszen keletre van. Úgy értem: égtáj szempontjából. És ahogy már említettem: hiszem, hogy az emberiséget mindig nyugat felé húzta az esze és a szíve; amióta csak az emberiség létezik. Lássuk csak:

- Az újkori ember keletről érkezett Közép-Európába és kiszorította a Neander-völgyi embert.
- Attila szintén keletről érkezett és majdnem Párizsig hatolt.
- A törökök egészen Bécsig jutottak (habár soha nem vették be).

- Kolumbusz Amerikába hajózott. Mások ugyan Indiába utaztak; de csak a fűszerek miatt.
- Rengeteg európai elhagyta a 19. században Európát és költözött Amerikába.
- Amerika felfedezése (természetes módon) New Yorktól San Fransiscóig húzódott – azaz keletről nyugatra irányult.

És biztosan számos más szempont létezik még, amelyet itt fel lehetne sorolni. Talán azért van ez, mert az ember – bizonyára tudat alatt – a leáldozóban lévő Nap után vonul. Az ember szeretné megőrizni a fényt. Ott, ahová a Nap megy, még világosnak kell lennie. És az embernek fényre van szüksége az élethez.

A repülés során a népvándorlás okai mellett egy nagyon is valós probléma foglalkoztatott. A fényképezőgépemhez két új objektívet vettem. Az akkori kedvező dollárárfolyam mellett – egy euróért másfél dollárt kaptam – világos volt, hogy egy kis technikával is felszerelkeztem kint létem alatt. Hát ott ültem a gépen négy objektívval. Problémát okozhat a vámnál, ha el kell magyaráznom, hogy négy objektívra is szükségem van. Ráadásul ezek közül kettő meglehetősen használt, míg a másik kettő teljesen új volt. Az objektívokhoz még különböző ajándékok is társultak és néhány ruha magamnak. Szóval ha ellenőriznek, elfajulhatnak a dolgok.

A repülőtérhez közeledve egyre nyugtalanabb lettem. A gép szombaton reggel, fél hatkor szállt le. Aggodalomtól eltelve lépkedtem a vámpult felé. De csoda történt. Éppen műszakváltás volt, és senkit nem ellenőriztek a gépről. Lám-lám, már megint igaznak bizonyult a mondás: csak a szorgalmasak nyerik el jutalmukat – és én ugye szorgalmasan vásárolgattam.

Hétfőn aztán újból a régi munkahelyen kezdtem a napot. Semmi nem változott, a dolgok rosszul néztek ki, nagyon rosszul. Még mindig nem adtunk el gépeket, és a helyzet nagyon feszült volt...

A fordítást Mikovics Dezső készítette 2014. húsvétja idején